

Astala ym.: Ehdotukset opintotukilaiksi ja laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää tässä lakialoitteessa kaikille keskiasteen opiskelijoille ja korkeakouluissa perustutkintoa suorittaville opiskelijoille maksettavaksi asteittain opintorahan, joka olisi tasoltaan yksinäiselle henkilölle ensimmäisessä kuntaryhmässä maksettavan täyden kansaneläkkeen suuruinen (1.7.1992 lukien tasossa 70 % kansaneläkkeen pohja- ja lisäosasta, 1.7.1993 tasossa 85 % ja 1.7.1994 kansaneläkkeen pohja- ja lisäosa) sekä opintorahan tulo- ja lisäosan kytkemistä kansaneläkeindeksiin.

Lakialoitteessa valtion takaaman opintolainan määrä opiskelukuukautta kohden olisi puolet kuukausittaisesta opintorahan määräytymisperusteesta (kansaneläkkeen yksinäiselle I

kuntaryhmässä maksettavan pohja- ja lisäosan määrästä).

Lukiossa opiskeleva, joka ei ole oikeutettu opintorahaan eikä lapsilisään, olisi oikeutettu vanhempien luona asuessaan lapsilisän suuruiseen opintoavustukseen ja muualla asuva lukiolainen olisi oikeutettu lapsilisän kaksinkertaiseen määrään.

Aikuisopintorahaan olisi oikeutettu 25–29-vuotias opiskelija, jonka edellisistä päätoimisista opinnoista on kulunut kahdeksan vuotta, sekä 30 vuotta täyttänyt opiskelija, jonka päätoimisista opinnoista on kulunut viisi vuotta tai jolta puuttuu ammatillinen peruskoulutus.

ALOITTEEN PERUSTELUT

Uudistuksen tarve

Kehitys 1980-luvulla on merkinnyt sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntymistä nuorten valikoitumisessa eri koulutusasteisiin. Erityisesti korkeakouluun valikoitumisessa ylimpien sosiaaliryhmien suhteellinen osuus on ollut vahvistumassa. Suomen korkeakouluissa ollaan siirtymässä jälleen aikoihin, jolloin korkeakouluopiskeluun on mahdollisuus vain varakkaimmilla.

Opintotuen tarkoituksena on ollut turvata opiskelijan toimeentulo pääsääntöisesti yhdeksän kuukautta vuodessa ja enimmillään seitsemän vuoden ajan. Tämä tavoite ei nykyisessä järjestelmässä toteudu.

Nykyinen opintotukijärjestelmä on vanhentunut. Keskeisimmät puutteet opintotukijärjestelmässä ovat siinä, että opintorahan osuus ei yksin riitä toimeentuloksi ja että opintolainan hoitokulut syövät opiskelijoiden reaalisesti käytettä-

vissä olevaa opintotukea. Kun opintojen rahoituksessa opintolaina on huomattavan tärkeä, opiskelijoiden asema on pitkälti riippuvainen pankkien kulloinkin harjoittamasta lainapolitiikasta. Nykyistä tilannetta mutkistaa erityisesti pankkien ilmoitus, etteivät ne aio jatkaa valtion tukemien peruskorkosidonnaisten opintolainojen myöntämistä, mistä seuraa opintolainoitukseen siirtyminen markkinakantaiseen lainoitukseen.

Taloudellisen ahdingon osalta tilanne on ammatillisissa oppilaitoksissa täsmälleen sama kuin korkeakouluopiskelijoilla.

Peruskoulun jälkeisiä opintojaan suorittavien opiskelijoiden taloudellisen kriisin voittaminen edellyttää yhteiskunnallisten voimavarojen tuntuvaa lisäämistä. Mikäli kansalaisten eriarvoisia mahdollisuuksia koulutuksen rahoituksessa ei haluta pitää koulutukseen valikoitumisen määrävänä tekijänä vastaisuudessaan, korotettu

opintoraha tulisi ulottaa kaikkiin 18 vuotta täytäneisiin opiskelijoihin. Hallituksen esitys ei ratkaise opintotuen perusongelmaa, joka on tuen riittämätön taso, vaan siirtää opintojen aikaisia rahoitusta entisestään opiskelijoiden itsensä kustannettavaksi. Edelleenkin opintorahan tasosta päättäminen — suhteessa elinkustannusten nousuun — jää valtion budjettipäätösten varaan.

Ainoa kestävä ratkaisu on siirtyminen asteittain opiskelijoiden perustuloon eli opintorahaan, kun opintojen rahoitus irrotetaan pankkien lainapolitiikasta. Hallituksen esityksessä opintotukilainsäädännöksi viitataan eduskunnan kannanottoon (VaVM 100/1986 vp.) opintotuen kehittämisestä. Tuossa lausumassa, joka liitettiin jo vuoden 1987 tulo- ja menoarvion perusteluihin, todetaan:

”Opintotuen kehittämisen tavoitteena on asteittain parantaa oman talouden muodostaneiden opiskelijoiden opintotukea perustoimeentulon turvaavaksi etuudeksi. Tämän mukaisesti lisätään asteittain opintorahan osuutta siten, että se yhdessä keskiasteen maksuttoman ateriaeidon kanssa vuoteen 1990 mennessä nousee noin puoleen opintotuen määrästä, sekä lievennetään opiskelijoiden puolison sekä vanhempien tulojen ja varallisuuden huomioon ottamista päätettäessä täysi-ikäisten opiskelijoiden opintotuesta.”

Vaikka opintotuki uudistus on jo nyt kaksi vuotta myöhässä, ei hallituksen esitys vielääkään täytä eduskunnan sille asettamia vaatimuksia. Edelleen hallituksen esitys jakaa opiskelijat yli 20-vuotiaisiin ja alle 20-vuotiaisiin. Opintorahan osuus yli 20-vuotiaiden kotonaan asuvien osalta alittaa edelleen opintolainan osuuden vastoin eduskunnan päätöstä. Pahin epäkohta opintorahan kattavuuden osalta on kuitenkin se, että suurin osa, n. 128 000 keskiasteen opiskelijaa, jää edelleen korotetun opintorahan ulkopuolelle ja heidän osaltaan sovelletaan voimassa olevia säännöksiä.

Hallitus esittää riittämättömän opintotukiuudistuksen lisäksi vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessään poistettavaksi opiskelijoiden ateriatuen ja korkeakouluopiskelijoiden opintorahan huoltajakorotuksen. Me emme voi hyväksyä opiskelijoiden ateriatuen poistamista emmekä nykyisen järjestelmän tai hallituksen esityksen puitteissa sitä, että huoltajakorotuksesta luovuttaisiin. Opiskelijoiden ateriatuen poistaminen onärkevää opiskelijaruokalatoiminnan kannalta täysin epätarkoituksenmukainen säästötoimi, siksi nykyistä opiskelijoiden ateriatukea

ei pidä poistaa valtion tulo- ja menoarviosta, vaan sitä tulee korottaa elinkustannusten nousua vastaavasti.

Lakialoitteen perusratkaisut

1 §. Opintotuen tarkoitus on tässä lakialoitteessa määritelty niin, että opintotukea myönnetään toimeentulon turvaamiseksi opiskelijan päätoimisen opiskelun ajalle. Opiskelijalla tarkoitetaan Suomessa pysyvästi asuvaa Suomen kansalaista tai ulkomaalaista.

3 ja 8 §. Lakialoitteen mukaan opintorahaan ja -lainaan oikeuttavia opintoja ovat vähintään kaksi kuukautta kestäväään tutkintoon vahvistetun oppimäärän suorittaminen tai ammatillisen kelpoisuuden saavuttamiseen tähtäävä päätoiminen opiskelu kansanopistossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, yliopistossa tai korkeakoulussa.

6 §. Lakialoitteen ehdotus opintotukeen oikeuttavan ajan (55 kuukautta) osalta vastaa opintotuen johtoryhmän esitystä paitsi, että tässä esityksessä on otettu huomioon Suomen ylioppilaskuntien liiton ehdotus, jonka mukaan opintotukikeskuksen tulisi voida harkintansa mukaan pidentää opintotuen myöntämisaikaa tutkinnon laajuuden niin vaatiessa. Esimerkkinä tällaisesta pidempää valmistumisaikaa vaativasta tutkinnosta on esitetty muun muassa lääketieteen lisensiaatin tutkinto. Joissakin muissakin tutkinnoissa tämä saattaa tulla esille. Ehdottoman maksimipituuden rajaaminen lakiin kangistaa järjestelmää tarpeettomasti. Opintotukikeskuksen harkintavaltaa tuen pidennykseen tulisi kehittää niin, että sillä olisi tulevaisuudessa mahdollisuus ottaa harkinnassaan huomioon tutkinnon poikkeuksellisen laajuuden lisäksi myös hakijan yksilölliseen elämäntilanteeseen liittyvät tekijät.

9 §. Opintotukena maksettavaa opintoavustusta saisi tämän lakialoitteen mukaan sellainen opiskelija, joka ei olisi oikeutettu opintorahaan ja jolla ei olisi oikeutta lapsilisälain (541/48) mukaiseen lapsilisään. Tätä tukea saisivat lukiossa opiskelevat vähävaraiset opiskelijat.

13 ja 14 §. Järjestelmän rakenteellisia puutteita ovat ennen kaikkea opintorahan alhainen taso ja se, että opintorahan markkamääriä ei tarkisteta elinkustannusten muutoksia vastaavasti ja tällä hetkellä tason korottaminen riippuu kunkin vuoden valtion tulo- ja menoarvion sisällöstä ja siinä toteutetusta talouspoliittisesta linjasta.

Hallituksen esityksessä on nykyistä tasoa

korkeampaa — joskin riittämätöntä — uutta opintorahaa esitetty vain korkeakouluopiskelijoille. Samalla hallitus on vesittänyt aiemmat uudistussuunnitelmat (Opintotuen selvitysmiehen raportin esitys 1990 ja ns. opintotuen johtoryhmän esitys).

Opintorahan taso on tässä lakialoitteessa asetettu yksinäisen henkilön saaman kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan suuruiseksi, jolloin se olisi kansaneläkkeen nykytasolla (1.1.1991) 2 339 markkaa. Tätä vastaava taso tulisi saavuttaa lukuvuonna 1994—95. Uudistus tulisi voimaan asteittain siten, että opintoraha olisi 1.7.1992 70 % yksinäiselle I kuntaryhmässä maksettavan kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan määrästä, 1.7.1993 tulisi saattaa voimaan uudistuksen II vaihe, jolloin opintorahan taso olisi 85 % edellä tarkoitettua määrästä ja uudistus tulisi lopullisesti voimaan 1.7.1994, jolloin opintoraha olisi lakialoitteen 14 §:ssä määrätty täyden kansaneläkkeen taso (1.1.1991 tasossa 2 339 markkaa).

Lakialoitteen sisältö opintolainan osalta on samansisältöinen kuin opintotuen johtoryhmän esitys, eli lainaa voi saada kuukautta kohden 50 % ensimmäisessä kuntaryhmässä yksinäiselle maksettavan kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan määrästä eli nykyisen tason mukaan 1 169 markkaa.

19 § ja uudet TVL:n säännökset. Hallituksen esityksessä tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta (HE 62) on esitetty muun muassa uuden tarveharkintaan sidotun opintorahan saattamista veronalaiseksi.

Tällaisenaan hallituksen kaavailema opintotukiudistus merkitsee "tuen" saajalle todellista pakkopaitaa. Päätoimisen opiskelun rahoittamiseksi on otettava vastaan opintoraha, mutta koska sen taso on riittämätön (veron jälkeen 1 410 mk), on opiskelijoiden käytävä edelleen lukukausien ja lomien aikana ansiotyössä. Tästä ja hallituksen tarveharkintaisen opintorahaesityksen johdosta puolestaan seuraa, että n. 1 700 markkaa ylittävät ansiotulot opiskelukuukausina leikkaavat opintorahaa asetuksessa säädettyllä tavalla. Hallituksen esityksessä opintoraha on veronalaista ilman, että kokonaistulosta voisi tehdä minkäänlaista sosiaalista vähennystä (vrt. eläkeläisten eläketulovähennykset TVL:n 102 ja 108 §:ssä).

Tässä lakialoitteessa esittämämme opintoraha olisi 1.7.1992 1 637 markkaa. Hallituksen esityksessä tuen taso ei vastaa opiskelijajärjestöjen esittämää perusvaatimusta opintorahasta, jolla opiskelukuukausien aikainen toimeentulo-

turva voitaisiin taata. Esittämämme uudistuksen toisessa vaiheessa (1.7.1993) opintoraha kaikille keskiasteen ja korkeakouluasteen päätoimisille opiskelijoille olisi 85 % täyden kansaneläkkeen määrästä ja yksinäisen täyden kansaneläkkeen taso saavutettaisiin 1.7.1994.

Jotta opintorahaa voitaisiin kehittää opiskelijoiden perustoimeentulon turvaavaksi etuudeksi, johon kaikilla opiskelijoilla on oikeus, etuus on uudistuksen kokonaan toteuduttua (1.7.1994 lukien) opiskelijoiden erilainen sosiaalinen ja taloudellinen asema huomioon ottaen syytä saattaa samankaltaisen verokohtelun alaiseksi kuin eläketulot. Samalla on kuitenkin syytä huolehtia siitä, että alhaisempia ansiotuloja saavien opiskelijoiden taloudellista tilannetta ei heikennetä.

Tässä lakialoitteessa ei ole opintotuen johtoryhmän ja hallituksen esityksestä poikkeavasti asetettu täysimääräiselle opintorahalle tarveharkintaa (hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 9 §). Toisin sanoen opiskelijat voivat hankkia lisätuloja opintolainojen koron maksuun ja elinkustannuksiin vaarantamatta täysimääräisen opintorahan saamista. Tämä ratkaisu sallii opiskelijalle suuremman valinnanvapauden, kuin jos lisätulot automaattisesti leikkaisivat perustoimeentuloon käytettävää opintorahaa.

Samalla kun tämän lakialoitteen III vaihe (opintoraha täyden kansaneläkkeen suuruinen) toteutuu 1.7.1994, tulo- ja varallisuusverolakia (1240/88) voidaan muuttaa niin, että opintoraha lasketaan osaksi opiskelijan bruttotuloja (muutos TVL:n 46 §:ään), josta opiskelija voisi tehdä opiskelijavähennyksen sekä valtion- että kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen tapaan (uudet TVL:n 102 a ja 108 a §). Täysi opiskelijavähennys laskettaisiin niin — ikään kuin opiskelija saisi opintorahaa verovuoden kaikilta kuukausilta — että laskentaperusteena käytettävän opintorahan kaksitoistakertainen yhteismäärä (vuoden 1991 tasossa 12 x 2 339 mk) kerrotaisiin 2,22:lla. Tästä (62 310 mk:sta) vähennettäisiin progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon (v. 1991 40 000 mk) määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen sadan markan määrään. Näin laskettuna täysi opiskelijatulovähennys valtionverotuksessa olisi vuoden 1991 markkamäärin laskettuna 22 400 markkaa, mikä merkitsisi, että pelkkää opintorahaa saavan opiskelijavähennys olisi hiukan suurempi kuin opiskelijan saaman opintorahan vuosittainen yhteismäärä (21 051 markkaa).

Täyden opiskelijavähennyksen määrää pie-

nennettäisiin sekä valtion että kunnallisverotuksessa kuitenkin 70 %:lla määrästä, jolla verovelvollisen opiskelijan kokonaistulo ylittää täyden opiskelijavähennyksen (vuonna 1991 22 400 markkaa). Opiskelijan veroton ansiotulo opiskeluvuoden aikana muodostuisi valtionverotuksessa samaksi kuin eläketuloissa eli 2 916 markaksi kuukautta kohden (opiskelukuukausien osalta verotonta olisi 2 339 mk:n opintoraha ja muu ansiotulo 577 mk:aan ja 3 kesälomakuukauden ansiotulo 2 339 mk:aan kuukaudessa).

Kunnallisverotuksessa — erilaisen laskusäännön johdosta — kunnallisverotuksen täysi opiskelijatulovähennys olisi edellä mainittua valtionverotuksen markkamäärää hiukan suurempi (29 700 mk).

21 §. Lakialoitteen mukaan opintorahan

markkamäärää tulee asetuksella tarkistaa samoin perustein kuin kansaneläkettäkin tarkistetaan. Asumisliisän markkamäärien tarkistaminen kytketään tässä lakialoitteessa asumistukilain (408/75) yleisen asumistuen tarkistamiseen. Asumisliisää tarkistetaan asetuksella. Opintoavustuksen markkamäärää tarkistetaan elinkustannusindeksin muutoksen mukaan asetuksella.

Tämän lakialoitteen lisäksi Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on esittänyt opiskelijoiden ateriatuen säilyttämistä valtion vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Opintotukilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Opintotuen tarkoitus

Toimeentulon turvaamiseksi opiskelijan päätoimisen opiskelun ajalle myönnetään opintotukea siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Opintotukeen oikeutettu opiskelija

Opintotukeen on oikeutettu peruskoulun jälkeisiä opintoja säännöllisesti harjoittava opiskelija, joka asuu pysyvästi Suomessa.

Opintotukeen eivät ole oikeutettuja vanhuus-, työttömyys- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevat. Tukea eivät saa myöskään työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olevat tai kuntoutusrahaa saavat.

3 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukea myönnetään vähintään kaksi kuukautta kestävään tutkintoon, vahvistetun oppimäärän suorittamiseen tai ammatillisen kelpoisuuden saavuttamiseen tähtääviin päätoimisiin opintoihin lukiossa, kansanopistossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa taikka yliopistossa tai korkeakoulussa.

4 §

Opiskelu ulkomailla

Opintotukea myönnetään myös ulkomailla opiskeluun asetuksella säädettävin edellytyksin.

5 §

Opintotukena myönnettävät etuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin:

- 1) opintorahaa tai opintoavustusta;
- 2) opintotuen asumisliisää;
- 3) aikuisopintorahaa; sekä
- 4) opintolainan valtioneuvoston takaus.

6 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukea myönnetään lukuvuoden varsinainen opintokuukausien ajaksi. Opintotukea ei myönnetä kahta kuukautta lyhyemmäksi ajaksi.

Lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa ja kansanopistossa opiskelua varten opintotukea voi saada enintään koulutuksen vahvistetun keston mukaiseksi ajaksi.

Korkeakoulussa opiskelua varten opintotukea voi saada enintään 70 kuukaudeksi. Yhden perustutkinnon suorittamista varten opintotu-

kea voi saada kuitenkin enintään 55 kuukaudeksi. Perustutkintoa lyhyempää koulutusta varten opintotukeen oikeuttavan enimmäisajan vahvistaa opintotukikeskus, joka voi harkintansa mukaan myöntää opintotukea myös tässä säännöksessä mainittuja tuen myöntämisen enimmäisaikoja pidemmäksi ajaksi tutkinnon laajuuden niin vaatiessa. Ulkomailla suoritettavaan korkeakoulututkintoon myönnettävän opintotuen enimmäisajan vahvistaa opetusministeriö.

7 §

Opintotukiviranomainen

Tässä laissa tarkoitettuja opintotukiviranomaisia ovat opintotukikeskus ja opintotukilautakunnat, joista säädetään erikseen.

2 luku

Oikeus eri etuuksiin

8 §

Opintoraha

Opintorahaan on oikeutettu opiskelija, ei kuitenkaan lukion opiskelija.

9 §

Opintoavustus

Opintoavustukseen on oikeutettu opiskelija, joka ei 8 §:n mukaan ole oikeutettu opintorahaan ja jolla ei ole oikeutta lapsilisälain (541/48) mukaiseen lapsilisään.

10 §

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu:

- 1) perheetön opiskelija, joka asuu yksin vuokra- tai asumisoikeusasunnossa taikka henkilökohtaisen vuokrasopimuksen perusteella kunnan, säätiön tai yleishyödyllisen yhteisön ylläpitämässä opiskelija-asuntolassa;
- 2) perheellinen opiskelija, joka asuu opiskelun vuoksi muulla paikkakunnalla kuin perhe; sekä
- 3) ulkomailla opiskeleva, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

11 §

Aikuisopintoraha

Aikuisopintorahaan on, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, oikeutettu:

1) 25–29-vuotias opiskelija, jonka edellisistä päätoimisista opinnoista on kulunut kahdeksan vuotta, sekä

2) 30 vuotta täyttänyt opiskelija, jonka edellisistä päätoimisista opinnoista on kulunut viisi vuotta tai jolta puuttuu ammatillinen peruskoulutus.

12 §

Opintolainan valtiontakaus

Opintolainan valtiontakaukseen on oikeutettu 1 luvun mukaan opintotukeen oikeutettu opiskelija.

Opintolainan valtiontakaus voidaan evätä, jos opintotuen hakijalle aikaisemmin myönnetty opintolaina on takausvastuun perusteella valtion perittävänä.

3 luku

Opintotuen määräytyminen

13 §

Opintorahan ja valtiontakauksen määräytymisperuste

Opintorahan ja valtiontakauksen määräytymisperusteella tarkoitetaan tässä laissa sitä markkamäärää, joka vastaa ensimmäisessä kuntaryhmässä yksinäiselle henkilölle maksettavan kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan kuukausittaista yhteismäärää.

14 §

Opintoraha

Vanhempien luona asuvan opiskelijan opintorahan kuukausimäärä on 60 prosenttia opintorahan määräytymisperusteesta ja muun opiskelijan ensimmäisessä kuntaryhmässä yksinäiselle henkilölle maksettavaa kansaneläkkeen pohjaosaa ja lisäosaa vastaava määrä.

Aikuisopintorahaa saavan opintoraha on 40 prosenttia määräytymisperusteesta.

15 §

Opintoavustus

Vanhempien luona asuvan opiskelijan opintoavustuksen kuukausimäärä on ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän yksinkertainen ja muualla asuvan opiskelijan tämän lapsilisän kaksinkertainen määrä.

Milloin opiskelijan vanhempien mahdollisuudet osallistua opiskelunaikaisiin toimeentulon kustannuksiin ovat heidän taloudellisen asemansa vuoksi vähäiset, myönnetään opintoavustus korotettuna opetusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

16 §

Asumislisä

Asumislisän määrä on 80 prosenttia opetusministeriön vahvistaman perusomavastuun ylittävistä vuokrasta, ei kuitenkaan asumistukilain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärän ylittävistä vuokrasta.

Ulkomailla opiskelevalle myönnettävän asumislisän perusteet vahvistaa opetusministeriö.

17 §

Aikuisopintoraha

Aikuisopintorahan määräytymisperusteet vahvistaa valtioneuvosto.

18 §

Valtiontakaus

Opintolainojen lainapääoman valtiontakauksen kuukautta kohden laskettava enimmäismäärä on 50 prosenttia valtiontakauksen määräytymisperusteesta. Aikuisopintorahaa saavalla tämä enimmäismäärä on 70 prosenttia valtiontakauksen määräytymisperusteesta.

Ulkomailla opiskelevalle myönnettävän valtiontakauksen perusteet vahvistaa opetusministeriö.

Opintolainaa, johon on myönnetty valtiontakaus, voidaan kerrallaan nostaa enintään luku-kautta vastaava määrä. Opintolainan nostamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

19 §

Tulojen ja varallisuuden huomioon ottaminen

Opiskelijan vanhempien tulot ja varallisuus otetaan opintoavustusta myönnettäessä huomioon siten kuin asetuksella säädetään.

20 §

Eräiden etuuskien huomioon ottaminen

Jos opiskelija saa oppilaitokselta päivärahaa tai maksuttoman ruokailun taikka toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua apurahaa, vähenne-

tään tämän etuuden taloudellista arvoa vastaava määrä opintorahasta tai opintoavustuksesta sekä opintolainan valtiontakauksesta opintotukikeskuksen vahvistamien perusteiden mukaisesti.

21 §

Opintotuen määrän tarkistaminen

Elinkustannusten noustua tai laskettua opintotukilain (/) voimaantuloa välittömästi edeltäneen vuosineljänneksen aikaisiin elinkustannuksiin verrattuna, on sanotussa laissa säädettyjä markkamääriä korotettava tai alennettava kalenterivuositain elinkustannusten muutoksen osoittamassa suhteessa.

Opintotuen etuudet suoritetaan siten korotettuna tai alennettuna, kuin kulloinkin vallitsevat elinkustannukset ovat nousseet tai laskeneet etuuden suuruutta määrittäessä vallinneisiin elinkustannuksiin verrattuna.

Valtioneuvoston on opintotukikeskuksen ehdotuksesta vahvistettava ne perusteet, joita on noudatettava toimeenpantaessa tässä laissa säädettyä korotusta tai alennusta.

4 luku

Menettely

22 §

Opintotuen hakeminen ja myöntäminen

Opintotuki myönnetään hakemuksesta koulutuksen keston mukaiselle tai koulutuksen jäljellä olevalle ajalle, jollei tukea ole haettu tätä lyhyemmäksi ajaksi. Tarkempia määräyksiä tuen hakemisesta ja myöntämisestä annetaan asetuksella.

23 §

Opintotuen maksaminen

Opintoraha, opintoavustus, aikuisopintoraha sekä opintotuen asumislisä maksetaan opiskelijalle opintokuukausittain.

24 §

Opintotuen peruuttaminen

Jos opintotuen saamiselle ei ole edellytyksiä, opintotuki peruutetaan. Opintotuen maksaminen voidaan myös keskeyttää opiskelijan pyynnöstä.

25 §

Aiheettomasti suoritettu opintotuki

Aiheettomasti maksettu opintoraha, opintoavustus, aikuisopintoraha sekä opintotuen asumislisä voidaan periä saajalta takaisin. Takaisinperimisestä voidaan luopua, jos periminen olisi kohtuutonta tai perittävä määrä on vähäinen eikä tuen myöntäminen ole johtunut opintotuen saajan vilpillisyydestä.

Takaisinperimistä koskeva opintotukiviranomaisen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Päätöstä ei saa panna täytäntöön, mikäli siihen on haettu muutosta. Päätös näissä tapauksissa saadaan panna täytäntöön vasta muutoksenhakutuomioistuinten päätöksen saatua lainvoiman.

Aiheettomasti maksettu opintotuki saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään vastaisista opintotukieristä. Kulloinkin suoritettavasta opintotukierästä ei kuitenkaan saa vähentää ilman tuen saajan suostumusta enempää kuin kolmanneksen.

26 §

Tietojen antaminen ja saanti

Opiskelija on velvollinen antamaan opintotukiviranomaiselle opintotuen myöntämistä ja maksamista varten tarpeelliset tiedot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Opintotukiviranomainen on oikeutettu saamaan 1 momentissa tarkoitettut tiedot asianomaiselta valtion tai kunnan viranomaiselta, vakuutuslaitokselta, oppilaitokselta sekä työttömyyskassalta.

Luottolaitos on velvollinen toimittamaan puolivuositain opintotukikeskukselle tiedot nostettujen valtion takaamien opintolainojen markkamäärästä sekä näiden lainojen pääomaan siirrettyjen korkojen määrästä.

5 luku

Valtiontakausta koskevia erityissäännöksiä

27 §

Valtiontakauksen voimassaolo

Valtiontakausta on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta.

Opintolainan valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos sitoutuu siirtämään opintotukeen oikeuttavana aikana

erääntyvän koron lainan pääomaan suoritettavaksi takaisinmaksuaikana. Opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa korko myös sen erääntyessä.

28 §

Valtiontakauksen sisältö

Valtiontakausta annetaan omavelkaisena julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimelliselle määrälle, opintolainan ja pääomaan siirretyn koron korolle, viivästyskorolle sekä lainan irtisanomisesta aiheutuviin hyväksyttäviin kuluihin.

29 §

Valtiontakauksen vanhentuminen

Opintolainan valtiontakauksiin ei sovelleta, mitä määräajasta velkomisasiossa sekä julkisesta haasteesta velkojille annettussa asetuksessa on säädetty takauksen vanhentumisesta. Takaushenkilön edesvastausvelvollisuuden tarkemmasta määrittämisestä annetun asetuksen 4 §:n säännöksiä ei niin ikään sovelleta tässä laissa tarkoitettuihin lainoihin niiden lyhennysmaksujen osalta.

30 §

Lainan takaisinmaksun vaatiminen

Milloin lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus ilmoitettuaan laiminlyönnistä vähintään kuukautta aikaisemmin opintotukikeskukselle vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi.

Milloin lainansaaja on kuollut, luottolaitos voi vaatia opintolainan maksamista opintotukikeskukselta. Opintolainaa katsotaan kokonaisuudessaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty opintotukikeskukselle.

31 §

Takaisin periminen

Valtion varoista luottolaitokselle suoritettu opintolaina saadaan ilman tuomiota tai päätöstä ulosottaa lainan saajalta siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annettussa laissa (367/61) on säädetty. Mitä sanotussa laissa on säädetty saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske edellä tässä momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

Takaisinperinnässä voidaan myöntää maksu-

aikaa taikka käyttää muita maksujärjestelyjä, jos siihen on lainansaajan maksukykyyn liittyvä perusteltu syy taikka maksamatta jääneiden määrien kertyminen voidaan siten turvata.

32 §

Maksuvapaus

Valtion varoista luottolaitokselle maksetun opintolainan sekä sille kertyneiden korkojen suorittamisesta takaisin valtiolle myönnetään vapautus, kun lainansaaja on kuollut.

Maksuvapautus voidaan myöntää myös, jos lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta ja takaisinperintää olisi lainansaajan taloudellisten olojen perusteella pidettävä kohtuuttomana.

33 §

Takausvastuusuorituksesta perittävä korko

Valtion varoista luottolaitokselle maksettua opintolainaa lainan saajalta perittäessä vuotuinen korko on 16 prosenttia koko takausvastuusuorituksen määrälle.

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

34 §

Muutoksenhaku

Opintotukilautakunnan tämän lain nojalla antamasta päätöksestä voidaan hakea valittamalla muutosta opintotukikeskukselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Muutoksenhausta on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Opintotukikeskuksen muussa kuin valitusasiassa antamaan päätökseen saadaan hakea opintotukikeskukselta kirjallisesti oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta.

Opintotukikeskuksen tämän lain nojalla antamasta muusta kuin 25 §:ssä tarkoitettua päätöksestä ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opintotukea koskevasta päätöksestä katsotaan asianomaisen, jollei muuta näytetä, saaneen tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella jätetty postin kuljetettavaksi.

35 §

Rangaistussäännös

Rangaistus opintotuen petollisesta hankkimisesta tai sen yrittämisestä tuomitaan sen mukaan mitä rikoslain 36 luvun 1—3 §:ssä säädetään.

36 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee muutoin voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1992 paitsi, että lain 14 §:ssä tarkoitettulle muualla kuin vanhempien kodissa asuvalle opiskelijalle maksettava opintoraha on 1.7.1992—31.6.1993 välisenä aikana 70 prosenttia opintorahan määräytymisperusteesta, 1.7.1993—31.6.1994 välisenä aikana 85 prosenttia opintorahan määräytymisperusteesta ja 100 prosenttia 1.7.1994 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

38 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu opintotukilaki (28/72) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumottavan lain säännöksiä sovelletaan sen nojalla myönnettyyn opintotukeen. Korkotukea ei kuitenkaan makseta 1 päivästä heinäkuuta 2002. Kumottavan lain 7 §:n 3 momentin säännöksiä ei sovelleta 30 päivänä kesäkuuta 1997 jälkeen erääntyviin korkoihin.

Opintotuen myöntämisen enimmäisaikaa koskevia aikaisemman lain säännöksiä sovelletaan niihin opintoihin, jotka on aloitettu ennen 1 päivää heinäkuuta 1991. Näitä opintoja ei oteta huomioon 6 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa laskettaessa.

Tämän lain 22 §:n säännöksistä poiketen opintotukea haetaan ja myönnetään vuosittain aikaisempien säännösten mukaista menettelyä noudattaen 30 päivään kesäkuuta 1994.

2.

Laki**tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 46 §:n 5 kohta, ja
lisätään lain 3 lukuun uusi 102 a § ja 4 lukuun 108 a § seuraavasti:

46 §

Ansiotuloa on:

5) opintoraha;

3 luku

Kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtävät vähennykset

102 a §

Valtionverotuksessa verovelvollisen kokonaistulosta vähennetään *valtionverotuksen opiskelijatulovähennys*. Täyden opiskelijatulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 2,22 kerrotun vuoden kaikille kalenterikuukausille lasketun opintorahan määräytymisperusteen määrästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen sadan markan määrään. Jos verovelvollisen kokonaistulo on suurempi kuin täyden opiskelijatulovähennyksen määrä, opiskelijatulovähennystä pienennetään 70 prosentilla määrästä, jolla kokonaistulo ylittää täyden opiskelijatulovähennyksen määrän.

Valtionverotuksen täyden opiskelijatulovähennyksen määrää laskettaessa täytenä opintorahana pidetään yksinäiselle henkilölle verovuonna maksetun kansaneläkkeen pohjaosan ja ensimmäisessä kuntaryhmässä maksetun täysimääräisen lisäosan yhteismäärää.

4 luku

Kokonaistulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

108 a §

Verovelvollisen kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään *kunnallisverotuksen opiskelijatulovähennys*. Täyden opiskelijatulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,37 kerrotun vuoden kaikille kalenterikuukausille lasketun opintorahan määrästä vähennetään täyden perusvähennyksen määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen sadan markan määrään. Jos verovelvollisen kokonaistulo ylittää täyden opiskelijatulovähennyksen määrän, opiskelijatulovähennystä pienennetään 70 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

Kunnallisverotuksen täyden opiskelijatulovähennyksen määrää laskettaessa täytenä opintorahana pidetään yksinäiselle henkilölle verovuonna maksetun kansaneläkkeen pohjaosan ja ensimmäisessä kuntaryhmässä maksetun täysimääräisen lisäosan yhteismäärää.

Voimaantulosäädännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994.

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1991

Heli Astala
Timo Laaksonen

Raila Aho
Marjatta Stenius-Kaukonen
Iivo Polvi
Outi Ojala

Jarmo Wahlström
Pekka Leppänen
Asko Apukka
Ensio Laine
Osmo Polvinen
Esko-Juhani Tennilä

Esko Helle
Claes Andersson
Eila Rimmi
Esko Seppänen
Martti Korhonen
Jaakko Laakso

